

УДК 368.9.06

ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Осацька Ю.Є., Стовбун А.О., Проценко К.В.

Університет митної справи та фінансів

У статті здійснено аналіз динаміки, структури і перспективи інвестування інвестицій в економіку України на основі статистичних даних за останні роки. Проведено дослідження існуючих проблем розвитку інвестиційної діяльності, які склалися в країні та виявлено ряд проблем, які стають перешкодою до залучення іноземних інвестицій для України. Виявлено інвестиційні ризики в національній економіці та вказані напрямки збільшення потоку внутрішній та іноземних інвестицій в Україну.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість.

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні спостерігається зниження конкурентоспроможності на міжнародних фінансових ринках та існує ряд проблем в економіці, вирішення яких пов'язане в першу чергу з вирішенням проблем залучення інвестицій. Від створення сприятливого інвестиційного клімату залежить соціально-економічний розвиток України, тому що інвестиції є найважливішим елементом, який покращує розвиток виробництва, бізнесу, підприємництва та добробут держави в умовах кризи.

Залучення інвестицій в сучасних умовах буде сприяти розвитку економіки, створенню нових робочих місць, оновленню зношених основних виробничих фондів, впровадженню нових технологій, зменшенню собівартості продукції та відповідно підвищенню якості товарів вітчизняного виробника.

Інвестиційна діяльність держави виступає своєрідним каталізатором, який сприяє прито-

ку інвестицій, тим самим стимулюючи розвиток економіки. Залучати, використовувати чи обмежувати інвестиції керівництво кожної країни визначає суб'єктивно відповідно до своїх соціально-економічних та національних особливостей.

В сучасних умовах господарювання інвестиції є найважливішим засобом забезпечення виходу з довготривалої економічної кризи, досягнення реальних структурних зрушень у народному господарстві, технічного переозброєння, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- та макrorівні, а головне – життєвого рівня населення, тому розгляд даної теми є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем залучення інвестицій в економіку України, засобів активізації інвестиційних процесів і ролі держави у їх регулюванні, вивченню складових інвестиційного клімату та їх позитивного чи негативного впливу на прийняття

рішень щодо вкладання капіталу, обґрунтуванню переваг та недоліків залучення й функціонування іноземного капіталу присвячені праці провідних українських вчених, зокрема: Ватченко О.Б., Череп А.В., Рурка Г.І., Даниленко А.А., Федорчук І.В. та ін. [1-7]. Так, як економічна система постійно змінюється, з'являється об'єктивна необхідність у проведенні додаткових досліджень у галузі інвестування, з метою виявлення чинників, що негативно позначаються на процесі іноземного інвестування.

Метою статті є дослідження тенденцій розвитку інвестиційної діяльності в Україні протягом 2011-2015 років та пошук перспективних напрямків залучення інвестицій для здійснення виробничо-господарської діяльності, визначення проблем та пошук можливості забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, підвищення конкурентоспроможності національного виробництва та вітчизняної економіки.

Виклад основного матеріалу. Інвестиціями є всі види майнових й інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької й інших видів діяльності, в результаті якої утворюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Такими цінностями можуть бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів);
- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- майнові права інтелектуальної власності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»);
- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права [1].

У 2015 році в Україну було залучено прямих іноземних інвестицій у розмірі 3,7 млрд. дол., при чому загальний обсяг прямих іноземних інвестицій з початку періоду інвестування склав 43,3 млрд. дол. (рис. 1).

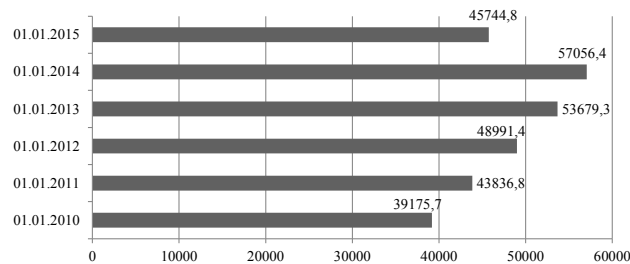


Рис. 1. Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій в Україну, млрд. дол. США

Джерело: [4]

Україна є привабливою для іноземних інвесторів, про що свідчить позитивна динаміка інвестиційних надходжень за 2010-2013 рр.. Найвищий показник надходження іноземних інвестицій зафіксований на початку 2014 року, однак на фоні погіршення економіко-політичної ситуації у 2015 року спостерігається низхідна тенденція.

Основними країнами – інвесторами, на які припадає понад 82% загального обсягу прямих

інвестицій, стали: Кіпр, Нідерланди, Німеччина, Російська Федерація, Австрія, Англія, Британські Віргінські Острови, Франція, Швейцарія (рис. 2).

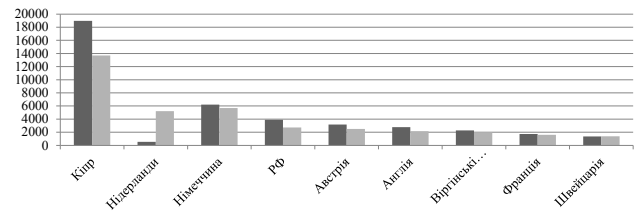


Рис. 2. Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну з країн світу, млн. дол. США

Джерело: [4]

Найбільша частина прямих інвестиційних надходжень спрямована в промисловий сектор економіки і становить 30,6% (рис. 3).

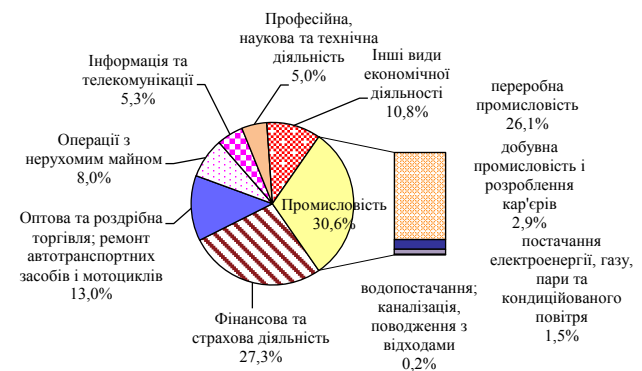


Рис. 3. Структура прямих іноземних інвестицій в економіці України за видами економічної діяльності

Джерело: [4]

Поряд із промисловістю не менш привабливою та важливою для іноземних інвесторів є фінансова та страхова діяльність держави, куди спрямовано 27,3% прямих іноземних інвестицій. Найменший потік прямих іноземних інвестицій спостерігається у сферу професійної та наукової діяльності (5,0%), а також в інформаційно-комунікаційний сектор (5,3%).

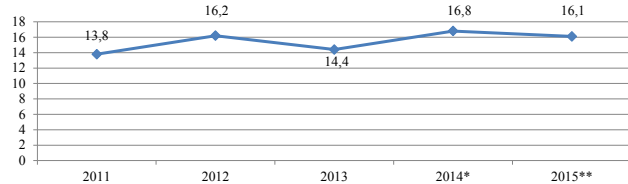
Рівень розвитку економіки будь-якої країни в сучасному світі залежить від техніки, технології і наскільки держава сприяє розвитку інвестиційного клімату та вкладає в інновації. Їх можна розвивати за допомогою залучення інвестицій в підприємства.

Питома вага обсягів іноземного інвестування в інноваційну сферу діяльності в Україні є нестабільною і надзвичайно низькою. Попередні роки реформ не створили необхідних умов для інноваційного розвитку економіки, освоєння нових високих технологій, подолання структурних деформацій. Для підвищення інвестиційного іміджу необхідно забезпечити політико-правову та економічну стабільність країни, яка активізує розвиток інноваційної діяльності, створить привабливий інвестиційний клімат, а також збільшить ефективність банківського кредитування, передусім за рахунок стимулювання кредитування інвестиційної діяльності.

Дослідження активізації інноваційної діяльності України дає змогу визначити, що пріоритетними

напрямами іноземного інвестування в Україні, яке істотно впливатиме на забезпечення нормального функціонування народногосподарського комплексу та зумовить прискорення технологічного переоснащення промислового виробництва можна назвати: паливно-енергетичний комплекс, розвиток комплексу виробництв товарів народного споживання та надання послуг, військово-промисловий комплекс України, створення сучасної інфраструктури як необхідного атрибуту міжнародної інвестиційної діяльності [6].

За даними офіційної статистики, процеси ринкових трансформацій в Україні, які об'єктивно супроводжувалися кризовими явищами, вкрай негативно позначилися на динаміці інноваційної діяльності вітчизняних підприємств (рис. 4).



* дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Рис. 4. Інноваційна активність українських підприємств

Джерело: [4]

Аналіз інноваційної активності підприємств за 2011-2015 рр. показав, що у 2013 році рівень питомої ваги підприємств, які займалися інноваціями, досягнув найбільшого значення (16,8%). З 2014 року цей показник почав помітно зменшуватися і в 2015 р. становив 16,1%. Для порівняння, інноваційна складова в країнах Євросоюзу (частка інноваційно-активних підприємств) досягає 60%, Південній Кореї і Японії – 65-67%, США – 78% [5].

Частка підприємств, які впроваджували інноваційну продукцію, у 2014 році становила 6% від загальної кількості промислових підприємств. При цьому 137 підприємств впроваджували продукцію, нову для ринку, 504 – продукцію, нову для 93 підприємства, та 164 – нові види машин, устаткування, приладів, апаратів тощо.

Особливої уваги заслуговує дослідження фінансування інноваційної діяльності. До прикладу, ключовим чинником структурних перетворень економіки США, Китаю, Індії та в інших європейських країнах залишаються бюджетні кошти. Вивчення цього питання показує, що в Україні спостерігається інша ситуація.

Найбільша частка у фінансуванні інноваційної діяльності національних підприємств належить власним коштам: їх питома вага коливається в межах 52,9% (2012 р.) до 85% (2015 р.) Другу позицію посідають інші джерела (венчурний капітал, інноваційний кредит), які у 2012 р. мали частку 45,7%, а з 2013 -2015 рр. відбулося стрімке їх зменшення до 8, 7%.

У 2015 році спостерігається позитивна тенденція до незначного збільшення обсягу держаного

фінансування на 4,24% порівняно з 2014 роком (0,26%), але в цілому фінансування з державного бюджету тривалий період знаходиться на низькому рівні.

Загальний обсяг видатків на дослідження й розробки у ВВП (наукоємність ВВП) протягом 2010-2014 рр. в Україні зменшився з 1,16% до 0,95% (у тому числі з держбюджету 0,41%) [2].

Попри реалізацію Україною відкритої політики, яка спрямована на входження у світове співтовариство, все ж таки обсяг інвестицій, що залучені в економіку України залишається одним з найнижчих серед країн з перехідною економікою. За останні роки не можна знайти жодного значимого проекту українського уряду або політичної програми, де не містилися б нагадування про іноземні інвестиції та про їх вирішальну роль у справі розвитку вітчизняної економіки, але попри це сьогоdnішній стан справ у сфері інвестиційної діяльності характеризується широким колом проблем [7].

Основними з них є: недостатній ступінь довіри іноземних інвесторів до України та високий рівень інвестиційного ризику; нерозвиненість інвестиційної інфраструктури; недостатня макроекономічна та політична стабільність; непрозора законодавча база; обмеженість каналів репатріації прибутку (здебільшого через вивезення продукції видобувних і сировинних галузей, що має попит на світових ринках) [3].

Зарубіжні інвестори, зокрема підприємці США вважають, що інвестиції у країни з високим рівнем політичних, географічних, валютних, фінансових, інвестиційних та інфляційних ризиків повинні мати мінімальну норму прибутку – щонайменше 25%. В Україні ця норма майже вдвічі нижча, до того ж має великий термін окупності капіталу. За оцінками західних дослідників, норма прибутку на капітал, вкладений, наприклад, у будівництво заводу, у Західній Європі становить 38,6%, термін окупності – 6 років, а в Україні ці показники дорівнюють відповідно 21% і 11 років [2].

Висновки і пропозиції. Недосконалість законодавства, економічна нестабільність, нерозвиненість банківської системи та нестача фінансових ресурсів безпосередньо всередині країни негативно впливають на її інвестиційний клімат та знижують конкурентоспроможність країни на зовнішніх ринках. Забезпечення структурних перетворень та модернізація виробничої бази вимагає значних вкладень, в тому числі і заохочення іноземних інвестицій. Задля цього варто здійснити перегляд стратегії залучення іноземних інвестицій, а саме: забезпечити інституційну підтримку інвестиційної діяльності; надати інвесторам відповідно до чинного законодавства гарантій від інвестиційних ризиків; забезпечити першочергове надходження інвестицій до пріоритетних галузей.

Реалізація зазначених заходів дозволить залучити увагу іноземних інвесторів в промисловість, будівництво, транспорт тощо, що посприє прискоренню розвитку економіки країни.

Список літератури:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність»: Закон України 18.09.1991 року № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – С. 266.
2. Даниленко А.А. Світові тенденції та особливості розвитку прямих іноземних інвестицій / А.А. Даниленко // Фінанси України. – 2014. – № 4. – С. 99–108.
3. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: програма економічних реформ на 2010-2014 роки / Комітет з економічних реформ при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
4. Інвестиційна діяльність в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
5. Наука та інновації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
6. Федорчук І.В. Інвестиційний клімат України: чинники формування та напрями щодо його покращення / І.В. Федорчук // Бізнес-навігатор. – 2015. – № 1 (36). – С. 81-86.
7. Череп А.В., Рурка Г.І. Інвестиційна діяльність в Україні: стан та шляхи її активізації / А.В. Череп, Г.І. Рурка // Держава та регіони. – 2013. – № 3. – С. 48–51.

Осацкая Ю.Е., Стовбун А.А., Проценко К.В.

Университет таможенного дела и финансов

ПЕРСПЕКТИВЫ ИНВЕСТИРОВАНИЯ В УКРАИНЕ**Аннотация**

В статье осуществлён анализ динамики, структуры и перспективы инвестирования инвестиций в экономику Украины на основе статистических данных за последние годы. Проведено исследование существующих проблем развития инвестиционной деятельности, которые сложились в стране и выявлен ряд проблем, которые становятся препятствием к привлечению иностранных инвестиций для Украины. Выявлены инвестиционные риски в национальной экономике и указаны направления увеличения потока внутренней и иностранных инвестиций в Украину.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционный климат.

Osatska J.E., Stovbun A.A., Protsenko K.V.

University of Customs and Finance

PROSPECTS FOR INVESTMENT IN UKRAINE**Summary**

The article analyzes the dynamics, structure and investment prospects of investing in Ukraine based on statistics in recent years. A study of existing problems of investment prevailing in the country and identified a number of problems that are an obstacle to attracting foreign investment to Ukraine. Discovered investment risks in the national economy and these trends increase the flow of domestic and foreign investment in Ukraine.

Keywords: investment, investment, investment climate, investment attractiveness.